

Смирнова Ірина Валентинівна –
старший науковий співробітник
Міжвідомчого НДЦ з проблем боротьби з
організованою злочинністю при Раді
національної безпеки і оборони України

Деякі аспекти удосконалення та оптимізації національної системи протидії організованому наркобізнесу і наркоманіям

У статті наведено та проаналізовано складові наркотичної і наркологічної безпеки українського суспільства на сучасному етапі розвитку нашої держави. Досліджено – у нерозривному зв'язку – складні проблеми, пов'язані з незаконним наркообігом і немедичним зловживанням наркозасобами за інформаційними матеріалами, що надійшли з різних правоохоронних та інших органів державної влади до Ради національної безпеки і оборони України.

На сьогодні першочергового значення набуває забезпечення правопорядку та безпеки як окремих громадян, так і Української держави загалом, захисту громадянина і країни від проявів наркокриміналітету та агресії вітчизняного, міжнародного і транснаціонального наркобізнесу.

Наркотики спричиняють погіршення криміногенної ситуації не лише в нашій країні, тому заходи протидії поширенню наркозасобів і стабілізації криміногенної ситуації в Україні у сфері незаконного наркообігу мають розглядатися у напрямі поліпшення загальноєвропейської наркоситуації та забезпечення глобальної європейської безпеки та світової загалом.

Але первинно треба визначитися зі складовими забезпечення наркотичної/наркологічної безпеки держави. Наркотична безпека, у свою чергу, пов'язана безпосередньо, на наше переконання, із контролем за легальним наркообігом і стримуванням (мінімізацією) нелегального обігу наркотичних засобів і психотропних речовин країни, тобто, вона охоплює сферу обігу суто самих наркозасобів, операцій – як законних, так і нелегальних, пов'язаних з ними.

Необхідність забезпечення, так званої наркологічної безпеки держави [1], існує там, де можуть виникнути та вже існують сталі медичні, юридичні та соціальні проблеми від зловживання наркотичними засобами і психотропними речовинами без призначення лікаря, причому як вилученими наркоспоживачами з легального обігу – метадоном, кодеїном, морфієм і т. ін., так і такими, що надійшли з нелегального обігу – героїном, опієм ацетильованим, стимуляторами амфетамінного ряду. Складовими компонентами цих видів безпеки держави є, на наш погляд, такі.

1. Силова протидія контрабанді і збуту (торгівлі) наркозасобами;
2. Системна профілактика наркоспоживання, у першу чергу – первинних наркотичних спроб з метою скорочення ринку попиту, без якого, як відомо, не існує сама система організованого наркобізнесу;
3. Превенція корисливо-насилницької злочинності наркозалежних і злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків;

4. Ефективна система медичного лікування і соціальна реабілітація наркозалежних і хворих на наркоманії.

Необхідність в цьому викликана потребою розробки і вжиття комплексу невідкладних заходів, тому що моніторинг наркоситуації в Україні свідчить про швидкі темпи поширення наркоманії в державі, вчинення на цьому ґрунті злочинів корисливо-насильницької спрямованості, поширення проявів внутрідержавного і міжнародного наркобізнесу, що, разом узятє, протягом останніх років набуло загрозливого характеру, не дивлячись на значну кількість державних та правоохоронних органів, які залучені до вирішення цієї проблеми, та численну нормативно-правову антинаркотичну базу.

За останні чотири роки кількість осіб, які зловживають наркотиками, зросла майже в 1,4 рази. Так, якщо у 2002 році зареєстровано 112,5 тис. таких осіб, то станом на 01.10.2006 на обліку органів внутрішніх справ перебуває понад 156,5 тис. осіб (приріст складає 10,6 %). Щорічно на облік ставиться в середньому 26 – 29 тис. осіб, які допускають немедичне вживання наркотичних засобів, серед яких 60 % – з діагнозом “наркоманія”. За останні 5 років від передозувань та хвороб, пов’язаних з наркотиками, померло майже 9 тис. осіб. Для порівняння: у Росії – понад 3 млн. наркоманів, 2/3 з яких – молодь у віці до 30 років [2, с. 11].

Український показник, якщо його порівнювати зі статистикою Міністерства охорони здоров’я України, не відповідає дійсності та є заниженим удвічі, тому що лише у 2005 році це міністерство дало показник майже 2,8 тис. летальних випадків, тоді як Міністерство внутрішніх справ України дає обліковані дані щодо 1,4 тис. осіб. Така ситуація свідчить про повну відсутність взаємодії цих міністерств, про не проведення облікових звірок даних МВС і МОЗ України, а також про не фахові і не уніфіковані дослідження наркоситуації в Україні не лише за показниками смертності від зловживання наркозасобами.

Разом з тим, якщо за даними Міністерства внутрішніх справ України у 2005 році на обліку перебувало понад 152,4 тис. наркозалежних, то за даними Міністерства охорони здоров’я України, за аналогічний період – всього 84,3 тис. осіб. Подібні розходження в обліках можливі через невиконання Закону України “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними” від 15 лютого 1995 року у частині виконання вимог ст. 12 – Виявлення осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини, ст. 13 – Медичний огляд та медичне обстеження осіб, які зловживають наркозасобами, згідно з якими порядок виявлення наркоспоживачів покладено на Міністерство охорони здоров’я України, Міністерство внутрішніх справ України, а також Генеральну прокуратуру України, Міністерство юстиції України.

Стрімкі темпи ін’єкційного наркоспоживання напряму детермінують, окрім летальних випадків, народження дітей від батьків-наркоманів з уже сформованою наркозалежністю і появою абстинентного синдрому у перші дні свого життя, з тяжкими генетичними аномаліями – відсутністю кінцівок, життєво важливих органів і т. ін. [3, с. 52].

Нам цікаво було дізнатися про ставлення самих продіагностованих хворих з психічними розладами і розладами поведінки, пов’язаних зі споживанням психоактивних речовин – опіюїдів, каннабіоїдів, стимуляторів амфетамінного ряду – згідно з Міжнародною класифікацією хвороб десятого перегляду (рос. мов. – МКБ-10), бо відомо, що наркологи не сприймають і не розуміють діагнозу “хворий/хвора на наркоманію”, оскільки такий відсутній у МКБ-10 [4, с. 28–29].

Відтак, анкетування за нашим авторським опитувальником наркохворих, проведене на базі наркологічного стаціонару Першої психіатричної лікарні м. Києва за допомогою фахівців Українського НДІ соціальної, судової психіатрії і наркології

Міністерства охорони здоров'я України, показало, що на запитання: "Чи подобається Вам теперішнє життя?" переважна більшість респондентів (близько 87 %) дала негативні відповіді, на кшталт, "Ні, бо я вмираю від наркотиків", "Ні, мені все набридло", "Ні, бо це хвороба", "Ні, залежність зобов'язує" і т. ін. Тим більше вражають відповіді, бо за порадою фахівців-психіатрів анкетування частини хворих у стаціонарі проводилося у стані наркотичного сп'яніння – оскільки опіати мають властивість розслаблювати людину, то й відповіді такої своєрідної категорії респондентів – наркоманів мають більший ступінь одкровення і об'єктивності.

У свою чергу, відсутність системи моніторингу, адекватної наркоситуації з обліком реальної кількості наркоспоживачів в Україні, доводять дані проведеного лише у 20-ти місцях, у тому числі – 9 обласних центрах, дослідження співвідношення оціночної кількості споживачів ін'єкційних наркотиків (СІН), в результаті чого екстраполяція співвідношення оціночної кількості СІН до кількості населення у вибраних містах (8,35 млн.) на усе міське населення України (33,25 млн.) дало загальну кількість СІН приблизно у 560 тис. осіб. За основу бралось поширення кількісних показників СІН на здорове міське населення України.

Найбільш ураженим регіоном є Автономна Республіка Крим, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Одеська області та місто Київ, де на долю цих регіонів припадає 58 % від усіх облікованих наркоспоживачів України. Найбільший приріст облікованих споживачів наркотиків у 2006 році зареєстрований у Миколаївській (68,3 %), Львівській (50,4 %), Донецькій (27,2 %) та Херсонській (44,1 %) областях, місті Севастополі (36,8 %). Разом з тим, найбільша кількість оперативних закупок (769) проведена у Луганській області, що не вплинуло жодним чином на зниження рівня наркоспоживання (+ 25,6 %, але тут зареєстрований найвищий показник з надходження наркозасобів міжнародними каналами – 18); у Запорізькій області проведено 501 оперативну закупку і не перекрито жодного міжнародного каналу наркозасобів, але приріст наркоспоживання є сталим і складає +6,4 %; у Миколаївській області проведено 352 оперативні закупки і 11 контрольованих поставок, викрито всього 2 міжнародні канали, в результаті по Україні ця область має найвищий показник наркозалежних. Якщо порівняти з Одеською областю, де проведено майже таку ж кількість оперативних закупок – 354, а от контрольованих поставок 15 і викрито 19 міжнародних каналів, то зрозуміло, чому динаміка зниження наркоспоживання суттєво знизилася – 30 %. Необхідно гармонічно поєднувати заходи силової протидії незаконному наркообігу, об'єднуючи разом і оперативні закупки, і контрольовані поставки, наголошуючи на виявленні міжнародних каналів наркопостачання, особливо у прикордонних з іншими державами областях, у першу чергу, з Росією і країнами Західної Європи.

Рівень розповсюдженості вживання наркозасобів є вищим на півдні та сході України, меншим – на заході, що обумовлено об'єктивними причинами: у східних регіонах розвинена важка промисловість, рівень урбанізації – високий, на півдні розвинений морський транспорт і вантажоперевезення, завдяки чому популярним для наркобізнесу морським шляхом постачаються наркозасоби, відносно невисоким рівнем ураження наркоспоживання відмічаються західні регіони, що детермінується заробітчанством у Західній Європі переважної кількості молодого і дорослого населення цих земель.

За соціальним станом серед наркоманів переважають безробітні – 74,5 %, кількість робітників складає 9,3 %, службовців – 0,6 %, учнівської та студентської молоді – 2,8 %, інших верств населення – 17,2 %. Із загальної кількості осіб, які перебувають на обліку, понад 70 % становлять молоді люди віком до 29 років, неповнолітні – 3 % жінки – 17,7 %. Особливо вражає зростання кількості наркоспоживачів серед сільських жителів – 23,2 %.

Протягом 2002–2006 років наркоманами та особами в стані наркотичного сп'яніння скоєно 72,5 тис. злочинів корисливо-насильницької спрямованості, з яких 2,6 тис. убивств, тяжких тілесних ушкоджень, розбоїв та грабежів.

Відсутність дієвої системи індивідуальної профілактики наркоманії та вчинення на цьому ґрунті тяжких та особливо тяжких злочинів виступає суттєвим чинником повторної і рецидивної наркозлочинності та загальнокримінальної.

У 2006 році працівниками міліції на оперативний облік поставлено 20,6 тис. осіб, причетних до незаконного обігу наркотиків, усього ж на обліку перебуває понад 454 тис. таких осіб, у тому числі 243,5 тис. засуджених або таких, що перебувають під слідством, уже цього року їх обліковано 23,3 тис.

Міністерство охорони здоров'я України наголошує на тому, що система збору даних та обліку МВС України не може цілком відображати стан наркоситуації, тому що лише у червні 2006 року МВС України на облік поставлено понад тисячу осіб за правопорушення у сфері НОН, у тому числі до цієї кількості потрапили особи, які незаконно (не за медичним призначенням) вживають наркочасоби. У такому разі не можна говорити про високе фахове значення даних ДБНОН МВС України.

Система охоплення стаціонарним лікуванням Міністерства охорони здоров'я України хворих на розлади психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин (у нашому разі – лише наркотичних засобів без психотропних речовин та аналогів перших і других) у 2005 році дає невтішні результати. На загальну кількість поширеності розладів психіки в результаті вживання наркочасобів, тобто кількість наркозалежних, що перебувають на диспансерному наркологічному обліку, склала на 01.01. 2006 року 84 тис. 325 осіб з показником 179 осіб на 100 тис. здорового населення, ще 32 тис. 663 осіб – на профілактичному обліку (після проходження лікування у стаціонарі), тобто, на наркологічному обліку перебувало загалом майже 117 тис. осіб з наркотичними проблемами; всього по Україні лише 11 тис. 339 були охоплені стаціонарним лікуванням і 28 тис. 304 – амбулаторним, разом – 39 тис. 643 особи перебували на наркологічному обліку із загалу 117 тис., тобто, наркологічною службою було охоплено лише 33,8 % від загальної кількості облікованих наркоспоживачів, менше половини тих, хто потребує надання наркологічних послуг.

У такому разі подальша видача ліцензій Міністерством охорони здоров'я України на відкриття численних комерційних наркологічних закладів при реальному знищенні державної наркологічної служби представляється засобом збагачення величезної купи наркологів за рахунок мінімального охоплення тих, хто потребує реальної наркологічної допомоги. Безумовно, якщо статтю 14 Закону України “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними” передбачено можливість добровільного лікування наркозалежних у лікувальних закладах різних форм власності, не можна беззаперечно перешкоджати цьому, але вимоги статті Закону України не передбачають знищення державної системи наркологічної допомоги за рахунок роздугтя її комерційної складової. Це жодним чином не вирішує проблеми третинної профілактики наркоспоживання, а створює легальну можливість збагачуватися комерсантам-наркологам за рахунок людського горя, здоров'я і життя.

Протягом 2006 року виявлено 51,4 тис. наркозлочинів, 49 %, або 20,2 тис. складають тяжкі та особливо тяжкі (для порівняння: за 2005 рік у сфері незаконного наркообігу вчинено 65,017 тис. злочинів, серед яких тяжких та особливо тяжких – 24,4 тис.).

Цікаво, на наш погляд, отримати від Судової адміністрації України дані: скільки закінчено судовим провадженням з винесенням вироку кримінальних справ у 2005 році за ці 65 тис. наркозлочинів, зокрема, – за вчинення понад 24 тис. тяжких та особливо тяжких деліктів у сфері НОН. Тоді можна говорити про якість слідчо-судової правопорушень у сфері НОН.

Попит на наркотики породжує їх пропозицію та навпаки, незаконна пропозиція (організований наркобізнес) стимулює цей попит. До незаконного обігу наркотиків залучаються громадяни, які вбачають у ньому досить легкий і швидкий спосіб збагачення. Серед них – 69 % непрацюючі, половина – у віці до 30 років, значний прошарок яких складають жінки та підлітки, остання з яких є соціально незахищеними і все частіше використовуються наркоділками.

Однією з проблем для України є нелегальні мігранти. Виступаючи водночас в якості кур'єрів і наркоділерів, вони найчастіше утворюють фрагменти транспортних артерій наркомережі, де використовуються як “носії”, особливо, героїну, у біологічних контейнерах, таких як піхва у жінок, шлунки у так званих “мулів” – перевізників наркотичних засобів, або зашивання під шкіру на стегнах і сідницях. **Спрацьовує правило використання наркобізнесом шляхів переправлення нелегальних мігрантів. Це доводить, що наркобізнес налагодив взаємодію з іншими видами організованої злочинної діяльності та згрупувався у світових масштабах [5, с. 80].**

За збут наркотиків відбувають покарання в місцях позбавлення волі представники 20 країн світу: Афганістану, Пакистану, Ірану, Йорданії, Нігерії, Сирії, Польщі, Болгарії, Угорщини тощо, а також члени етнічних наркоугруповань.

У травні 2006 року в м. Києві затримано громадянина Нідерландів (етнічного афганця), в якого вилучено 1920 пігулок “екстазі”, які він контрабандним шляхом на власному автомобілі привіз із Голландії.

Цього ж місяця в Закарпатській області в Ужгородському районі затримано громадянина Польщі, в якого вилучено 1015 пігулок “екстазі” (за цінами “чорного” ринку, їх вартість становить понад 100 тис. грн.), а також револьвер системи “Наган” та 219 набоїв.

В даному разі основу протидії міжнародному/транснаціональному наркобізнесу має складати не сам факт затримання перевізника та конфіскації наркозасобів на території України, а заплановане відстеження та “накриття” всього ланцюгу наркобізнесової діяльності, встановлення: кому передбачалося здати нарковантаж, в яких нічних установах та місцях дозвільного перебування молоді планувався збут і т. ін. Ефективність подібних затримань, взятих окремо, є невисокою, натомість затриманих контрабандистів поїдуть нові.

Потребується формування інституту офіцерів зв'язку з питань боротьби з контрабандним наркобізнесом при дипломатичних представництвах України і міжнародних антинаркотичних організаціях, таких як Управління по наркотиках і злочинності ООН, Адміністрації США з питань боротьби з незаконним обігом наркотиків (DEA), Федеральна служба з контролю за наркотиками Російської Федерації.

Працівники ДБНОН МВС України, УБНОН МВС України у Дніпропетровській обл. спільно з правоохоронцями Угорщини на Закарпатті у липні 2006 року при проведенні оперативної закупівлі викрили злочинну групу наркоділків з міжнародними зв'язками. Вилучено 15 тис. пігулок “екстазі” з Угорщини вартістю понад 1,5 млн. грн. Це свідчить про оформлення вітчизняного наркобізнесу і його організованість, якщо фігурують подібні “чорні” суми, які заробляються для продовження наркобізнесу і розгортання його інфраструктури.

Залишається невирішеним дуже важливе питання: скільки зареєстровано і розслідувано злочинів, вчинених у складі наведених та інших розкритих і ліквідованих організованих груп, що спеціалізуються на вчиненні наркобізнесу. Щороку у статистиці МВС України фіксується показник “Ліквідовано ОЗГ” і “Ліквідовано міжнародних наркоканалів” без представлення статистики щодо зареєстрованих і закінчених досудовим і судовим провадженням кримінальних справ по цих позиціях, які є основоположними у протидії наркобізнесу.

На підтвердження цього: протягом 9 міс. 2006 року задокументовано 14,9 тис. фактів збуту наркотиків, 3,3 тис. злочинів скоєно у складі групи, пред'явлено 14,1 тис. обвинувачень та до суду направлено 5,7 тис. справ відносно наркозбувальників без зазначення “у складі ОЗГ”.

Стала тенденція щорічного зростання виявлених і ліквідованих міжнародних наркоканалів, статистика з високими показниками МВС України щодо ліквідованих ОЗГ жодним чином не впливає на “географію” контрабандного постачання в Україну наркозасобів. Традиційно експортна контрабанда триває стосовно амфетамінів, метамфетамінів, “екстазі” та ЛСД з територій Західної Європи; ефедрину, наркомістких лікарських препаратів – з Румунії, Молдови, Болгарії; кокаїну – з Андського трикутника; героїну – з Афганістану у складних схемах транспортування (транзитом). Проблемним питанням залишається облік та організація боротьби з контрабандним вивезенням наркозасобів з території України до найближчих сусідів, у першу чергу, – до Російської Федерації, відокремлені показники чого відсутні у статистиці МВС України.

Статистичні дані свідчать про зниження активності боротьби з організованими злочинними групами, що діють у сфері незаконного обігу наркотиків, при тому, що загальна кількість виявлених злочинів даної категорії в цілому по Україні збільшилась. Правоохоронними органами України, насамперед спецпідрозділами Міністерства внутрішніх справ України, ліквідовано організованих злочинних угруповань у сфері незаконного наркообігу у 2004 році 43, у 2005 – 39. Не відомо, скільки за 9 міс. 2006 р. ДБНОН вульгарно показує цифру 39, як за 2005 рік. Це ж формалізм!

Стосовно учасників цих ОЗГ направлено до суду у 2004 році 114 кримінальних справ, у 2005 – 96 та за 7 місяців 2006 року – 58.

Також у 2004 році викрито 12, 2005 – 7 і за 7 місяців 2006 року – 5 ОЗГ, що використовували доходи від незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Протягом 9 міс. 2006 року виявлено 159 злочинів по лінії використання доходів від незаконного наркообігу, за вчинення яких затримано 147 осіб, закінчено провадженням та направлено до суду 136 кримінальних справ. Дані не можна прив'язати до попередніх показників (у складі перелічених ОЗГ за 2006, чи ні), вони є різними і викликають великі сумніви. Плутанина у статистиці може бути спровокованою штучно, щоб неможливо було розібратися з реальним станом речей.

Відповідно до даних Державної прикордонної служби України та Державної митної служби України, що підтверджується даними Міністерства внутрішніх справ України, протягом 2004 – 2006 років наркотичні речовини та лікарські засоби переважно переміщувались через державний кордон України з півдня та заходу країни на схід та північ, тобто з країн Східної Європи і Республіки Молдова до Російської Федерації та Республіки Білорусь.

Протягом 9 місяців 2006 року в цілому по Україні органами Державної митної служби з незаконного наркообігу вилучено майже 102 кг наркотичних речовин, більше 28 тис. таблеток, 188 ампул, понад 1 кг психотропних речовин і 2 кг прекурсорів. У той самий час підрозділами МВС України вилучено загалом по країні з НОН понад 35 т наркозасобів, більше 4 кг психотропних речовин, 373 кг прекурсорів. Порівнюючи з даними МВС України, стає зрозумілим, що мінімальні вилучення “важких” наркотичних засобів і психотропів Державною митною службою України при їх величезних обсягах вже усередині країни доводять майже повну відсутність системи з перехоплення наркозасобів на державних кордонах країни, всі вилучені наркозасоби – контрабандного проходження. Серйозною прогалиною в роботі митників є відсутність даних про великі вилучення на кордоні “важких” наркотиків і психотропів, коли вони потім виявляються у незаконному наркообігу у середині країни, а також відсутність у статистиці даних щодо

походження наркозасобів – вивіз з території України, або завезення на її територію контрабанди наркозасобів.

За 9 місяців 2006 року органами Державної митної служби за незаконний наркообіг (незаконне переміщення через державний кордон) порушено 76 кримінальних справ, але невідомо, скільки – за наркозлочини у складі організованих груп або міжнародних злочинних організацій.

Примітка. Зазначені “важкі” наркотики і психотропи не потрапляють у жодному разі на територію України з повітря, як це буквально має місце у країнах-виробниках кокаїну, коли наркопродукт скидають у важкодоступних місцевостях, наприклад Колумбії, з гелікоптерів у визначеному місці і визначений час, потім він “розтаскується” партіями перевізниками по своїй країні далі, а проходить митний контроль України.

За 9 місяців 2006 року підрозділами Служби безпеки України з незаконного наркообігу вилучено 1,022 кг героїну, 1, 410 кг кокаїну та більше 14 кг психотропних речовин (амфетаміну, МДМА), які не виробляються на території України і мають виключно контрабандне походження і пройшли митний і прикордонний контроль, що підтверджує вкрай низьку ефективність організації взаємної роботи і спільної протидії контрабандному наркобізнесу. Загалом по Україні ліквідовано 113 каналів контрабанди наркотиків, припинено діяльність 29 організованих груп та 1 транснаціональної злочинної організації, що доводить підвищений інтерес міжнародного і особливо небезпечного транснаціонального наркобізнесу до нашої країни. Але ці тенденції проявляються на ґрунті вкрай низької взаємодії правоохоронних органів та відсутності надійного заслону наркоекспансії на державному кордоні України.

На сьогодні бракує системи індикаторів ризику контрабанди новими шляхами; не вивчено та не досліджено вже наявні типові способи приховування та камуфляжу наркотиків, схеми переміщення наркозасобів через державний кордон України; не прогнозується поява нових способів контрабанди на конкретних ділянках державного кордону; не враховуються можливості проактивної (випереджальної) діяльності щодо недопущення вчинення контрабанди.

Основним показником протидії контрабанді наркозасобів на території України може бути реальне скорочення вилучення обсягів наркотиків і психотропів іноземного виробництва усередині країни з нелегального обігу за умов їх сталих великих конфіскацій на кордоні або шляхом проведення контрольованих поставок; кількість арештів та засудження злочинців за контрабанду; реальне зменшення кількості вилучень з незаконного експортного наркообігу контрабандної наркосировини українського походження на території наших найближчих сусідів.

При проведенні оперативно-розшукової діяльності підрозділами органів охорони державного кордону переважну кількість наркозасобів затримано при вивезенні з України – експортний наркобізнес – 70 %, а поза пунктами пропуску – близько 60 %. Практично всі випадки затримань поза пунктами пропуску здійснено на російській, білоруській та молдавській ділянках державного кордону. Причому, наявна відверта тенденція превалювання кількості вилучених наркозасобів, що вивозяться з України (експортний наркобізнес), над тими речовинами, що контрабандно завозяться в Україну (імпорتنий наркобізнес), що підтверджує гостру потребу в підвищенні рівня протидії внутрідержавному сировинному наркобізнесу. Наприклад, затримання та вилучення наркотиків за роками при завезенні в Україну: 2004 рік – майже 164 кг, при вивезенні з України – 315,8 кг; 2005 рік, відповідно, – 134,6 кг і 524,3 кг; за 9 місяців 2006 року, відповідно, – майже 94,2 кг і 210,5 кг.

Перевагу імпортного сировинного наркобізнесу з території України до сусідніх держав підтверджують дані вилучень за видами наркотиків за 2006 рік:

– марихуана – в Україну завезено понад 54 кг, вивезено майже 65 кг;

- макова солома, відповідно, – 23,8 кг 94 кг;
- коноплі – 14,5 кг і 26,8 кг;
- гашиш – 0 кг та 1,4 кг.

У разі запиту у правоохоронних органів Російської Федерації – Федеральної служби з контролю за обігом наркотиків, Республіки Білорусь та Молдови можна було б проаналізувати факти вилучень української контрабандної наркосировини на території Росії та виявити негативні тенденції у розвитку наркоситуації на території країн-сусідів України та розробляти перспективні плани взаємодії і проведення спільних міждержавних заходів протидії міжнародному наркобізнесу в регіоні.

Потребує активізації і оперативно-розшукова діяльність органів Служби безпеки України на цьому напрямку. Так, лише кожна четверта кримінальна справа порушується за матеріалами оперативно-розшукових справ.

З огляду на вищезазначене, пропонується наступне.

Кабінету Міністрів України розробити:

- Закон України “Про профілактику поширення наркоманій”;
- Проект закону України “Про національну політику в галузі наркологічної безпеки України”;
- Проект доповнень до Закону України ”Про рекламу” щодо заборони будь-яких рекламних послуг, товарів, предметів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори або їх назви, зображення, логотипи тощо;
- Проект закону України “Про внесення змін до закону України “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів” від 15 лютого 1995 року” у частині застосування статті 9. Використання об’єктів масового перебування громадян для вживання чи збуту наркотичних засобів або психотропних речовин;
- у передбаченому законом порядку увійти до Верховної Ради України із законодавчою ініціативою про внесення змін до Кримінального кодексу України, інших законодавчих актів щодо декриміналізації злочинів, відповідальність за які передбачена ч. 1 ст. 309 КК України;
- разом зі Службою безпеки України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством науки і освіти України, Міністерством охорони здоров’я України – Державну програму профілактики наркоманії серед населення України на 2007-2010 роки;
- з метою нейтралізації та протидії наркотичній злочинності в Україні розробити та затвердити Комплексну програму протидії контрабанді наркотиків через державний кордон України (за аналогією “Контрабанда СТОП”).

Список використаних джерел

1. *Болотин В., Болотин И.* К вопросу административно-правового и гражданско-правового противодействия экономическим потерям общества, связанным с наркотическими средствами и психотропными веществами // *Международ. науч. – практ. журнал “Закон и жизнь”*. – Кишинэу: “Динамо” и М.А.”, 2005. – № 1. – 58 с.
2. *Роганов С.А.* Расследование преступлений в сфере нетрадиционного наркобизнеса. – СПб.: Изд-во “Юрид. центр России”, 2005. – 549 с.
3. *Смирнова І.В.* Тенденції формування національної антинаркотичної політики України // *Боротьба з орг. злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. – К.: Міжвідомч. наук. – дослід. центр з проблем боротьби з орг. злоч., 2006. – № 14.
4. *Чуркин А.А., Мартюшов А.Н.* Краткое руководство по использованию МКБ-10 в психиатрии и наркологии. – М.: Изд-во “Триада-Х”, 1999. – 232 с.
5. *Смирнова І.В.* Досвід Адміністрації США з питань боротьби з незаконним обігом наркотиків (DEA) // *Боротьба з орг. злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. – К.: Міжвідомч. наук. – дослід. центр з проблем боротьби з орг. злоч., 2005. – № 12.

The author presents and analyzes the components of the narcotic and narcological security of the Ukrainian society at the present stage of the development of our state. She researches – in indissoluble connection – the complex problems connected with the illegal narcotic use and not medical drug abusing according to the information material receiving from the different law-enforcement and other public bodies to the Council of National Security and Defence of Ukraine.

© I.B. Смирнова, 2007